

Notæ Teuthologicaæ.

Af

Prof., Dr. **Japetus Steenstrup.**

9.

Hertil Tavle I.

Verrilliola Pfeffer. 1884 (Hamb. Abh. a. d. Geb. Naturw.)

= *Tracheloteuthis* Stp. 1881 (Vid. Medd. Nat. For.)

non = novum genus *Hyaloteuthidarum* Pffr. l. cit.

= novum genus ad *Architeuthinos* forsân referendum.

1.

I Naturhistorisk Forenings Videnskabelige Meddelelser for 1881 har jeg givet en ydre Karakteristik af en ny Slægt, *Tracheloteuthis*, af pelagiske Cephalopoder, samt Diagnoser af to dertil hørende Arter, den ene fra Atlanterhavet, den anden fra det indiske og stille Hav. Da det er en Slægtsform, der ikke er uden Interesse, kommer jeg efter Løfte (l. c. S. 294) her tilbage til den for nærmere at belyse dens Forhold til andre nye Slægter, der senere ere blevne opstillede, og meddele Figurer af den.

Den l. c. S. 293 sammentrængte, men dog de fleste ydre Forhold omfattende Karakteristik lød saaledes:

I Mødet den 11te Maj foreviste og oplyste jeg ved Tegninger en ny Slægt af dekapode, oceaniske Blæksprutter, som jeg havde kaldt *Tracheloteuthis*

paa Grund af den halsagtig forlængede Forkrop, og som jeg havde opstillet paa Individuer, igjennem en længere Aarrække opfiskede i Atlanterhavet (med Middelhavet) og det indiske Hav.

Da disse Former have et Øje med Udsnit fortil, en Tragt med Klap, et Hoved med Vandkamre ved Armenes Rod, men hverken paa Armene eller Tentaklerne have Kroge istedetfor Hornringe i deres Sugekopper, maa *Tracheloteuthen* efter Nutidens bedst begrundede Gruppering blive at henhøre til Oigoperne og navnlig til *Ommatostrephernes* og *Architeuthernes* Side.

Med *Architeutherne* have disse hidtil kun i Individuer af 2—4 Tommers Længde erhholdte Blæksprutter ogsaa mange Karakterer tilfældes: kun to Tragtbaand, kun Glidelister, om end særdeles lange, paa Kappens Sidevægge, kun trug- ja næsten rendeagtige Gruber paa Tragtsiderne, samt forholdsvis meget lange Tentakler og disse med lange Køller, i deres nedre tyndere Del besatte med mange, smaa, tætstillede Sugekopper og i deres ydre Fjerdedel med meget større.

Som Særtræk frembyde de derimod Kappens meget svagere Muskulatur (næsten ikke stærkere end hos *Cranchia Reinhardtii*) og mere langstrakte Form, de korte mere udstaaende Finner, kun $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ af Kappens Længde, Armenes store Ulighed i Længde, og navnlig Sidearmenes Overvægt over Bug- og Rygarmene baade i Førhed og Længde. Opskares Kappen i Bugsidens Midtlinie, traadte især to Ejendommeligheder i Øjnene: Lejet af Bugindvoldene i en næsten samlet Masse langt tilbage imod Kappehulens Bund, med en derfra fremadgaaende Endetarm, der er saa kort, at Gatboret med dets to Flige ligger omtrent midt i Kappehulen og langt fjernet fra Tragtens Grund; dernæst de lange og brede, i Midtlinien sammenstødende, og ligesom en bred muskuløs Bagvæg dannende *musculi depressores infundibuli*; m. m. Armformlen: 2.3.4.1.

Gladius kan gjennem den næsten vandklare, i alt Fald meget gjennemsigtige Kappe sees at danne et langt, næsten lineært Hornblad indtil den naaer ned imod Finneroden; her breder den sig ud i et bredt lancetformet Blad, der slaaer sine Siderande tæt sammen og danner nedad et Kræmmerhus. Den ligner altsaa meget den Figur, D'Orbigny giver af *Conoteuthis* (Mollusq. viv. & foss. Cephalop. Tab. 32, Fig. 1, 4). —

Idetmindste foreløbigen vare de hidtil erhholdte Individuer henførte til to Arter:

Tracheloteuthis Riisei. Finnerne dannende tilsammen en Rhombe, indtagende $\frac{1}{3}$ af Kappens Længde. Bugarmene næsten $\frac{2}{3}$ af de øvre Sidearmes Længde. Atlanterhav, Middelhav.

Tracheloteuthis Behnii. Finnerne kortere i Forhold til Kappelængden, kun $\frac{1}{4}$ af denne, dannende tilsammen en mere bred hjerteformig Figur. Bugarmene = $\frac{1}{2}$ af øvre Sidearmes Længde. Ind. Hav, Sydhav.

(Udførligere, af Afbildninger oplyste Beskrivelser ville blive meddelte ved en anden Lejlighed.)

Tre til fire Aar senere har Hr. Georg Pfeffer, en af Naturforskerne ved Museet i Hamburg, beskrevet meget lignende Former i sin Afhandling: «Die Cephalopoden des Hamburger Naturhistorischen Museums» 1884¹⁾, i hvilken han nemlig S. 21 har opstillet en hel ny Familie af Blæksprutter, som han har kaldt: *Hyaloteuthidæ* og derunder henført to Slægter, begge efter hans Mening nye og derfor benævnte med nye Navne. *Hyaloteuthis* *pfr.*, der har givet Familien Navn, har til Type Ruppels og Véransys *Loligopsis vermicularis* (Vér. Céph. medit. T. 60; = *Chiroteuthis vermicularis* K. D. V. O. 1880. S. 107. nota), og *Verrilliola* *pfr.* bliver grundet paa to ubeskrevne pelagiske Cephalopoder, *V. gracilis* *pfr.* fra Salomons-Øerne og *V. nympha* *pfr.* fra det chilenske Hav. — Alle tre Arter ere paa Pl. 3 gengivne i gode Omridsfigurer i naturlig Størrelse og efter Individuer, der findes opbevarede i Hamburgs Museum.

Af de to *Verrilliola*-Arters Konturer fik jeg umiddelbart det Indtryk, at denne Dr. Pfeffers nye Slægt rimeligvis maatte være den samme som min *Tracheloteuthis*, naar man da ikke vilde gaa ud fra den mindre sandsynlige Forudsætning, at vi her stode lige over for et Gøglebillede, en hidtil ukendt «mimicry» imellem Cephalopoder tilhørende to aldeles forskellige Familier. Efter min Opfattelse, saaledes som denne tydelig er udtalt i den ovenfor givne Karakteristik, var nemlig *Tracheloteuthis* Led af en Familie, der blandt Oigoperne maatte staa paa den modsatte Side af den, hvorpaa den Ruppel-Véransyske

¹⁾ Optaget i Abhandlungem aus dem Gebiete der Naturwissenschaften herausgegeben vom Naturwissenschaftlichen Verein. Bd. VIII. 1884; m. Taf.

«*Loligopsis vermicularis*» menes at maatte tage Plads. Den kunde saaledes ikke paa en naturlig Maade blive at stille i Familie sammen med denne eller i det hele kunne bringes ind under Familien Hyaloteuthidæ, saaledes som Dr. Pfeffer har til Optagelsen af sine to Slægter: *Verrilliola* og *Hyaloteuthis* udførligen formløst Indbegrebet af denne Familie.

Ved Gennemlæsningen af Textens Beskrivelser af de to Arter af *Verrilliola* blev det af Figurerne modtagne Indtryk ikke svækket, men i visse Retninger endnu mere bestyrket, for saavidt der i enkelte Punkter endog fremtraadte flere Overensstemmelser med mine *Tracheloteuthis*-Arter, som Pfeffers Figurer ikke havde ladet ane. Men paa den anden Side syntes dog ogsaa Textens Udtryk at ville frakende *Verrilliola*-Arterne enkelte vigtige Forhold, der, saafremt Iagttagelserne vare sikre og rigtigheden gengivne, efter Videnskabens nuværende Standpunkt maatte føre hen til en hel anden Familiegruppe end de af mig beskrevne Former.

Tanken om en mærkelig «Mimicry» i Lighed med den foran antydede Skinlighed imellem Repræsentanter af to saa forskellige Familier giver jeg her nødigen Rum. Det ligger mig indtil videre meget nærmere, at det er en Ufuldstændighed i Undersøgelsen eller en Unøjagtighed i Udtryksmaaden, der fremkaldte Skuffelsen. Med Figurerne og Beskrivelserne for Øje, vil jeg derfor her noget nærmere sammenholde Lighederne og Ulighederne mellem de to af mig og af Dr. Pfeffer opstillede Slægter.

Overensstemmelserne mellem *Tracheloteuthis* *Stp.* og *Verrilliola* *Pffr.* gaa igennem Dyrenes hele Habitusydre (smlgn. Figurerne af begge) og samtlige de Bygningsforhold, der betinge dette. Saaledes ere de fuldkommen ens

i Kappens lange, næsten cylindriske Form og tynde Vægge;

i dens Understøttelse af et Rygblad (gladius) med langt, liniedannet Skaft, der nedad gaar over i en kortere eller

længere Kop noget nær i Lighed med *Conoteuthens*; samt i dens Udstyr med korte, men bredt udstaaende Finner paa Kappens bageste Del, i Forkroppens og Halsens smalle Form, der kun halvt udfylder den vide, sækformede Kappe og bærer en Tragtt med kun tvende Tragtpaand, i Hovedets ligeledes langstrakte Form med store Øjne, og Øjeaabningerne med Udsnit fortil, i Armenes Længdeforhold indbyrdes (= 2.3.4.1), med den karakteristiske stærke Overvægt af de to Par Sidearme; endeligen i Fangarmenes (Tentaklernes) Længde og deres lange og langstilkede smalle Kølle, hvis Sugekopper i den ydre Del ere store, ikke blot større end de paa den indre Halvdel, men temmelig store i Forhold til Dyrenes egen Størrelse.

Dette sidste Punkt i Overensstemmelserne trænger dog til en særlig Belysning, da man strax vil se, at det nok modsvarer aldeles mine Angivelser om *Tracheloteuthis*, men staar i en vis Modstrid til Dr. Pfeffers *Verrilliola*. Hans Figurer af begge hans Arters Tentakler lade os kun ane en ensformig, tæt og fin Koppebevæbning uden nogen saadan iøjnefaldende Forskel mellem Kopperne paa Køllespidsen og dem paa Køllens indre Del, og det samme gælder om hans Udtryk om Køllen i selve Slægtskarakteren S. 22: «Keule dicht mit ganz kleinen Saugnäpfen besetzt».

At jeg alligevel er berettiget til at give Dr. Pfeffers Slægt samme Tentakeludstyr som min, vil man se af Forfatterens Artsbeskrivelser. I disse siger han udtrykkeligen om Køllen hos *Verr. gracilis*: «Die distalen Saugnäpfe sind viel grösser, als die proximalen. Ihre Ringe haben etwa $\frac{2}{3}$ der Grösse der Armringe» o. s. v. (S. 22), og om Køllen hos *Verr. nympha* (S. 23): «Die allgemeine Bildung der Tentakel ist die gleiche wie bei *V. gracilis*».

I Almenskikkelsen og i alle ydre Legemsforhold stemmede altsaa begge Slægterne overens med hinanden. Men i min Karakteristik af *Tracheloteuthis* var endnu, foruden andre, optaget tre halv-ydre, men særdeles vigtige Forhold, saa snart det gælder om at henvise en Cephalopod til dens naturlige Slægtninge. Der var nemlig tillagt den

- 1) Vandkamre ved Armenes Rod (S. 293), og disse omtales ikke for *Verrilliola*;
- 2) en Forbindelse mellem Tragt og Kappe som hos Architeutherne, nemlig: «kun Glidelister, om end særdeles lange, paa Kappens Sidevægge, og kun trug- ja næsten rendeagtige Gruber paa Tragtsiderne», og denne væsentlige Del af enhver Cephalopodslægts Karakteristik findes heller ikke omtalt hos *Verrilliola*; samt
- 3) «en Tragt med Klap», medens *Verrilliola* ifølge Slægtskarakteren S. 22 angives at have: «Trichter ohne Klappen», og disse Udtryk staa ligeledes i den umiddelbart forud givne Karakteristik for *Hyaloteuthidæ*-Familien, hvortil den af Forfatteren ikke alene regnedes, men til hvis Opstilling den endog havde givet ham særlig Anledning.

Det er naturligvis en Selvfølge, at fordi Forfatteren ikke hos sin *Verrilliola* omtaler Tilstedeværelsen eller Mangelen af Vandkamre i Hovedet eller særlig nævner Forbindelsen mellem Kappe og Tragt, kan man af denne Taushed ikke slutte, at Dyret saa afviger fra *Tracheloteuthis* i disse Henseender. Derimod er den modsatte Slutning fuldkommen tilladelig, at, da de to Slægtsformer stemme overens i saa talrige, ja i alle de undersøgte Forhold, vilde der efter enhver Rimelighed ogsaa være funden Overensstemmelse mellem dem i disse to Punkter, hvis Dr. Pfeffer havde udstrakt sine Undersøgelser og Meddelelser ogsaa til dem. Hvad endeligen angaar Tilstedeværelsen eller Mangelen af et saa lille Organ, som Tragtklappen eller Tragttungen, hos disse smaa og halvklare Blæksprutter, da kan en Overseen af dette saare let finde Sted, især naar man tror

at være indenfor en større Gruppe, der mangler Tragtklappen, at der herpaa for Øjeblikket ikke tør grundes nogen Formodning om en Forskellighed imellem de to Former.

Jeg kan derfor ikke indse andet, end at der maa være en fuldkommen Identitet imellem de to Slægter *Tracheloteuthis* sp. og *Verrilliola* sp.

Hvorvidt derimod ogsaa de to Arter, der hidtil ere beskrevne under hver af Slægterne, ville blive eller kunne være identiske, er et helt andet Spørgsmaal, der fordrer en særlig Undersøgelse. Der synes i det mindste at være baade i geografisk Forekomst og i flere Kropsforhold en vis Parallelisme i Arterne indenfor de to Slægter.

2.

De Forhold, der til Begrundelse af Artsforskelligheden imellem de to under hver Slægt hidtil opførte Arter ere blevne benyttede baade af mig, i de ovenfor fremsatte korte Artsdiagnoser, og af Hr. Dr. Pfeffer i sine allerede citerede Beskrivelser, ere Finnernes Form og Størrelse og Armenes relative Længde.

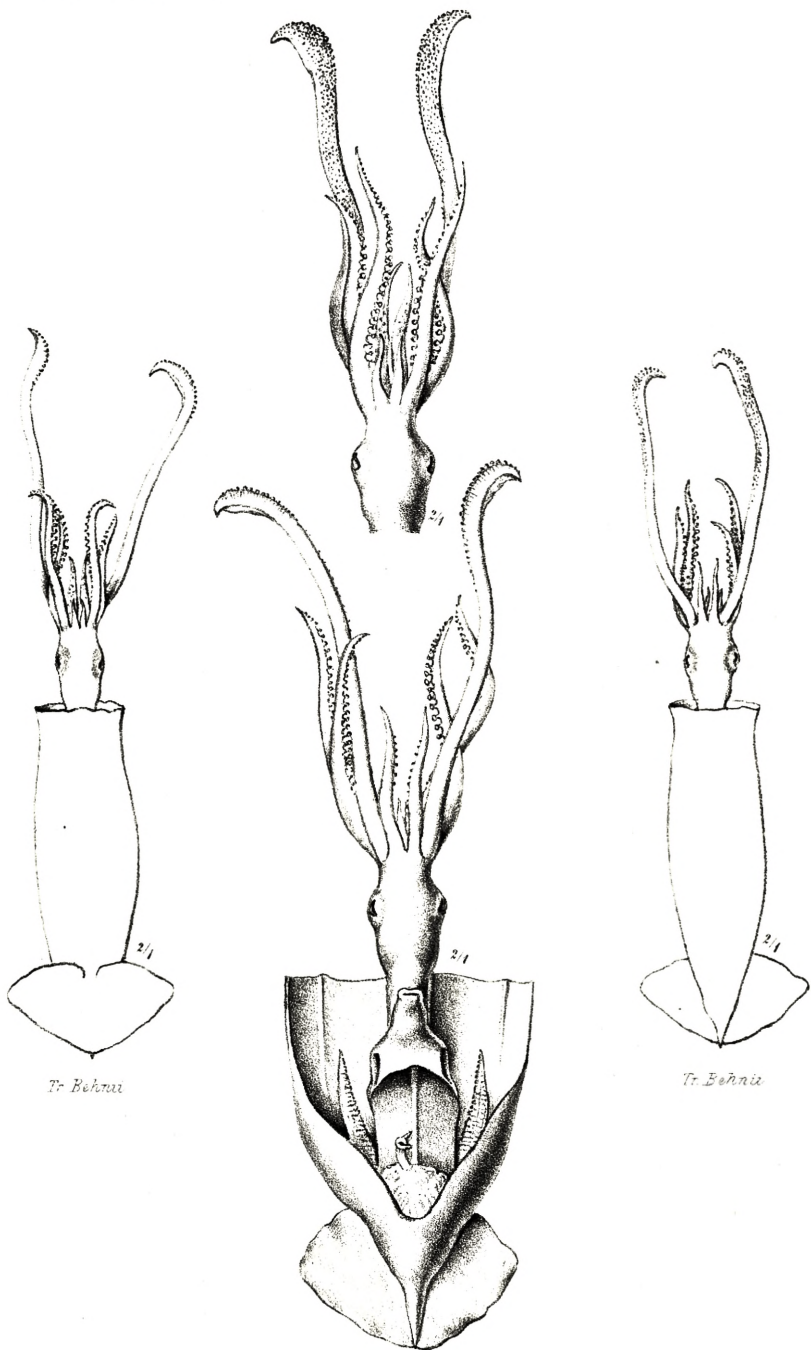
3.

Om saaledes end begge Dr. Pfeffers Arter af *Verrilliola* utvivlsomt maa gaa ind under *Tracheloteuthis*-Slægten, selv om de ikke kunne identificeres som identiske med nogen af de to under *Tracheloteuthis* oprindelig opførte Arter, saa bliver der dog en vis lille Rest af de under *Verrilliola* hos Dr. Pfeffer omtalte Cephalopoder tilbage, som jeg foreløbigen ikke vil vove at henregne til *Tracheloteuthis*, hvor nær beslægtede de end maatte være med den, og til denne lille Rest kunde maaske retteligen Navnet *Verrilliola* blive knyttet.

Dr. Pfeffer har nemlig under sin *Verr. nympha* følgende Tilføjelse om denne Arts formentlige Udseende i yngre Alder: «3 Junge von Zanzibar, Schneehagen leg. Bei diesen letzteren sind die Arme fast ganz unentwickelt, die Tentakel von mehr als halber Mantellänge, die Flossen sehr klein und undeutlich» [I sit Særtryk af Dr. Pfeffers Afhandling har Steenstrup ved den citerede Passus tilføjet følgende Randnote: «vistnok en anden Slægt».]

Foruden Dr. Pfeffer have følgende Forfattere mer eller mindre udførlig omtalt de ovennævnte Cephalopod-Slægter *Tracheloteuthis* og *Verrilliola*: Hoyle (Challenger Report. Zool. Vol. XVI. Cephalopoda. pp. 163—167), Jatta (Fauna und Flora des Golfes von Neapel. 23 Monogr. Cefalopodi, p. 112), Weiss (Quart. Journ. Micr. Sci. XXIX. pp. 75—96), Joubin (Campagnes scientifiques par Albert Ier, Prince souv. de Monaco. Fasc. IX. Céphalopodes, pp. 34—38) og Herbert Fowler (Proc. Zool. Soc. London. 1897, pp. 525—526). Uagtet denne Steenstrups sidste «Nota teuthologica» ikke foreligger fuldført fra Forfatterens Haand, som man vil se, har jeg dog ment at burde offentliggøre den, da den deri foretagne Diskussion af Forholdet imellem *Tracheloteuthis* *Stp.* og *Verrilliola* *Pffr.* viser, at Steenstrup ikke var i Tvivl om disse Slægters Identitet, og da der herved tillige til Underretning for fremmede Forskere forelægges autentiske Figurer af *Tracheloteuthis Behni* og *Trach. Riisei*.

Udg. C. Lütken.

C Thornam del & lith.

Tr. Russel

V Winkel & Magnussen^s Tryk

Trachelotenthis.